

AROMÂNII

AROMANIANS

Radu MOȚOC¹

Abstract: *The article describes the work AROMANIANS, written by Anastase N. Hânciu. The work addresses the issue of the Aromanians in various fields: trade, industry, arts, expansion, and civilization. The Aromanians (referred to in Romania as Macedonian Romanians, Macedo-Romanians, Macedono-Vlachs, or more commonly, Machidons) are a branch of Eastern Latinity, alongside the Daco-Romanians, Megleno-Romanians, and Istro-Romanians. The article provides information on the cultural heritage of the Aromanians, their occupations, and their characterization from linguistic, cultural, and political perspectives.*

Keywords: *Aromanians, branch of Latinity, people*

Istoria aromânilor a fost puțin abordată de istorici, dar este un subiect deosebit de interesant pentru că este legat de istoria neamului românesc.

Recent, am citit cu mult interes o lucrare intitulată **AROMÂNII**, scrisă de **Anastase N. Hânciu**, profesor la Râmnicul Sărat. Volumul a fost scris în anul 1936 și a fost publicat la Tipografia „Cartea Putnei” din Focșani.

Lucrarea de mare amploare, cu 615 pagini, tratează problema **aromânilor** cu expansiune în lumea civilizată, ce s-au manifestat în mai multe domenii: comerț, industrie, arte...

Acest impresionant volum a fost prefațat de profesorul universitar Simion Mehedinți, din care vom selecta câteva pasaje: „Aromânii erau cei mai ridicați dintre toți păstorii din zona Mării Mediterane. Ei erau nu numai păstori, dar și foarte mari negustori. Trăind într-un ținut greu de străbătut, plin de munți, cine se mișca cu turmele ducea pe cai tot felul de mărfuri, făceau și comerț. Cu postavurile lor puteau îmbrăca armate întregi. În toate meseriile, neamul românesc din peninsula balcanică stătea în frunte – până și argintăria, care era o muncă de mare migală, tot în mâna lor era. **Aromânii** erau singurul popor din Balcani, care nu avea analfabeți”².

În introducere, autorul avea să mărturisească, la 28 iulie 1935: „Poporul aromân a numărat, dintotdeauna, toate elementele constitutive ale unui organism social perfect viabil: de la păstori și agricultori, până la industriași, mari negustori și financieri, precum

Fig. 1 Coperta volumului **AROMÂNII** de Anastase N. Hânciu

¹ Inginer, Galați, România, motoc.radu@yahoo.com

² Anastase N. Hânciu, *Aromânii*, Tip. Cartea Putnei, Focșani, 1936, pag. I

și artiști și savanți, care au ilustrat instituțiile de înaltă cultură, întemeiate și întreținute de punga mecenajilor aromâni, în marile centre din Epir, Tesalia, Macedonia și Albania.

Capodopere ieșite din mâinile artizanilor aromâni – poduri sau apeducte de piatră, biserici cu buchete de turle, bijuterii în filigran dantelate, broderii artistice din aur și argint, candelے sau tăvi de argint, icoane și fresce în biserici, au stârnit admirația tuturor străinilor din toate timpurile³.

Aromânii reprezintă o ramură a latinității răsăritene, alături de dacoromâni și istroromâni. În Grecia li se spune vlahi și numărul lor este greu de estimat, fiind între 100.000 și 250.000.

Matilda Caragiu Marioțeanu, academician de origine aromână, a formulat următoarea definiție: *Aromânii sunt romani sud-dunăreni. Ei sunt continuatorii populațiilor sud-est-europene romanizate (traci, iliri, greci, macedoneni) sau colonizate de romani.*

Denumirea de **aromân** a apărut în România într-o lucrare scrisă de George Radu Melidon și pornește de la numele pe care și-l dau înșiși „aromânii”.

Limba maternă a aromânilor este limba aromână pe care lingviștii o consideră ca fiind un dialect al limbii române⁴.

Împăratul bizantin Vasile al II-lea făcea referire la vlahi într-un act considerat ca prima atestare a vlahilor din grupul **aromân**.

Sub stăpânire otomană, **aromânii** au avut autonomii locale: Moscopole în Albania, Crușova în Macedonia. Ocupațiile lor erau, în mare parte, comerțul, oieritul, călăuzirea caravelor și paza înarmată a acestora.

În secolul XVIII-lea, mulți dintre ei s-au implicat în comerțul dintre Occident și Orient, Moscopole devenind unul dintre cele mai importante și prospere orașe din Balcani, până la distrugerea sa de către otomani în 1788. În Herțegovina, **aromânii** au fost serbizați și apoi islamizați. Au lăsat în Bosnia și Herțegovina numeroase necropole cu lespezi decorate artistic.

O considerabilă parte a **aromânilor** din Grecia s-a elenizat cu timpul, atât lingvistic cât și cultural sau politic. Influența a fost mai ales bisericească, când lupta ortodocșilor greci pentru emancipare a încercat să adune toți credincioșii sub stindardul elenist ortodox.

Este important de precizat că inițiativa înființării școlilor românești din Balcani aparține unui grup de **aromâni** stabiliți la București: D. D. Cozacovici, Zisu Sideri și Iodache Goga.

Din cauza distrugerii orașelor unde locuiau **aromâni** de către turci, cum a fost

Fig. 2. Aromân în veșminte tradiționale

Fig. 3 Aromân din evul mediu pe un monument funerar din necropola Radimlia

³ *Ibidem*, pag. 1, 5.

⁴ Wikipedia, *Aromâni*, pag. 1, 2.

cazul Moscopole, foarte mulți **aromâni** au părăsit pământurile strămoșești din Balcani pentru a se stabili în Austro-Ungaria și în Principatele Române.

Începând cu 1864, statul român a deschis aproape 100 de școli în Grecia, Macedonia și Albania pentru a instrui **aromânii** în limba română. Unele școli, gimnazii și licee au funcționat până după cel de-al doilea Război mondial, fiind apoi închise din ordinul stalinistei Ana Pauker. Printre absolvenții acestor școli se numără personalități precum: Teodor Capidan, Tache Papahagi și George Murnu, toți trei profesori universitari la București și cu lucrări de referință despre **aromâni**.

Fig. 4 Petroglife cu aromâni în veșminte tradiționale pe pietrele lor funerare

În anii 1920, Guvernul României a sugerat ca acei **aromâni** din Grecia, Albania și Bulgaria, care întâmpinau dificultăți, să colonizeze cele două județe dobrogene cedate de bulgari Regatului Român. Ei au fost nevoiți să-și lase casele și să se mute în Dobrogea de nord, în jud. Tulcea și Constanța. Ca rezultat, că 15% din populația Dobrogei vorbește dialectul aromân, iar în municipiul Constanța este un centru activ al culturii aromâne, în renaștere după 1990.

În prezent, **aromânii** sunt recunoscuți oficial ca minoritate în Macedonia și Albania. Ziua de 23 mai este sărbătorită ca zi națională a aromânilor în Macedonia.

Exceptând statele din Peninsula Balcanică, unde **aromânii** sunt autohtoni, există comunități care trăiesc în diasporă. Cele mai importante și bine organizate se află în Statele Unite ale Americii și Canada, în Australia, Franța și Germania.

La Freiburg (Germania) se află sediul uneia din cele mai importante organizații ale aromânilor, unde se află chiar o bibliotecă aromână⁵.

Astăzi, aproximativ 100.000 de **aromâni** trăiesc în România, unde sunt considerați români. Cea mai mare parte dintre ei locuiesc în Dobrogea. Poeții Octavian Goga și Ștefan Octavian Iosif sunt de origine aromână.

⁵ Wikipedia, *Istoria aromânilor*, pag. 2-7